

Kóródi Tibor – Siskáné Szilasi Beáta

Az Észak-magyarországi túrázók turisztikai mobilitási szokásai

Az utóbbi években egyre divatosabbá, egyre „mainstream”-ebbé válik a túrázás Magyarországon. Ennek számos oka lehet. Az egyik leggyakrabban elhangzó indok, a szuburbanizáció során is vonzó tényezőként megjelenő „ki a természetbe, el a város zajától” jelenség. Más oldalról nézve a túrázás, mint sport egyre növekvő népszerűsége egyszerűségében és olcsóságában rejlik, hiszen egy alap túrához se felszerelésre se szakértelemre nincs feltétlenül szükség. Az utóbbi időben azonban egyre gyakoribb a komolyabb felszereléssel, nehezebb terepre és távolabbra elutazó kiránduló is. A túrázás bár nem új keletű turisztikai mobilitási forma, az utazási irodák palettáján például mégis csak nagyon ritkán szerepel, gyakran szállásfoglalással sem jár, ennél fogva mérése nehéz. A növekvő igények kielégítése végett azonban fontos azok meghatározása és számszerűsítése, ezen új térhódító turisztikai forma szolgáltatási szektorba való beágyazásának tervezés- és döntéstámogatása. A vizsgálatunk során az Észak-magyarországi túrázók körében szeretnénk megvizsgálni ezeket az igényeket. Kutatásunk fő kérdése, hogy melyek azok a területek, melyeket a túrázók legszívesebben keresnek fel és miért.

Kulcsszavak: turisztika, migráció, mobilitás, túrázás, utazás

*JEL-Kód:*F22, O18

Adatok és módszer

Jelen munkában a Hegyre Fel! Természetjáró Egyesület mintegy 1700 fős túrázókból álló bázisával dolgoztunk. Az egyesület 2013-ban alakult, célja, hogy népszerűsítse a természetjárást, változatos túrákat, kirándulásokat szervezzen tagjai számára, és aktívan részt vegyen a természetjárás, természetvédelem életében (www.hegyrefel.hu) (1. ábra). Az egyesület alakulása óta több mint ötven túrát szervezett meg és vezényelt le, folyamatosan rögzítve a részvételi létszámokat, illetve a résztvevők egyes demográfiai adatait. 2014 szeptemberében az egyesület résztvevői és követői bázisában egy online kérdőívet indítottunk útjára, annak érdekében, hogy megtudjuk milyen tényezők befolyásolják a túrázási szokásokat illetve, hogy a résztvevők milyen célterületeket preferálnak leginkább. A kutatás módszere egyfelől tehát a fent említett, az egyesület által gyűjtött statisztikai adatok feldolgozása, másfelől az online kérdőív által nyert adatok elemzése SPSS szoftver segítségével. A munka során folyamatosan szem előtt tartottuk az egyesületen belül dolgozó szervezők és túravezetők személyes tapasztalatait, élményeit, igyekeztünk beépíteni azokat a kutatás eredményeibe.

3. ábra: A Hegyre Fel! Természetjáró Egyesület logója és munkássága

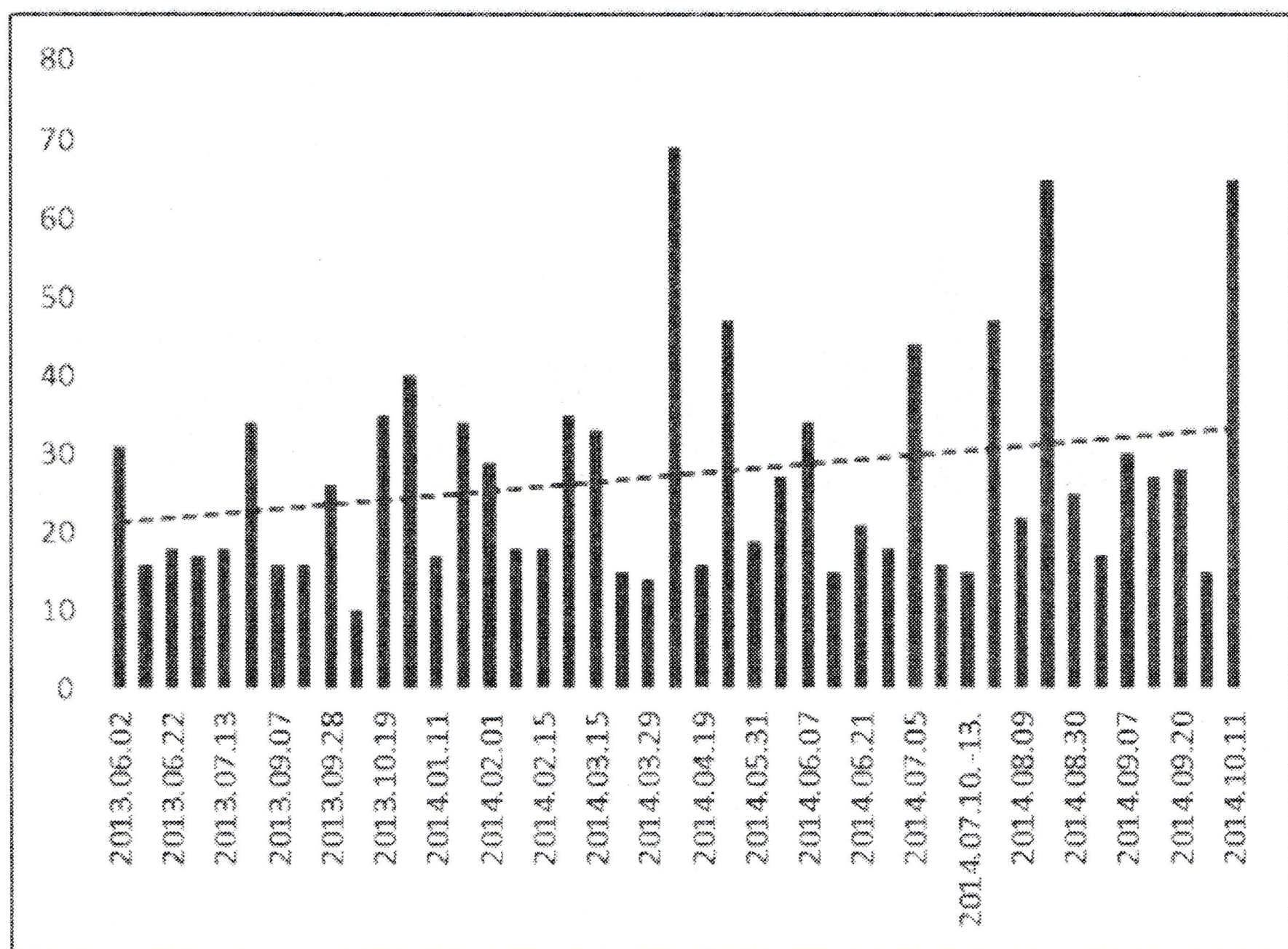
A túrázáshoz kötődő általános turisztikai jellemzők

Több turisztikával és geoturisztikával foglalkozó tudományos munka is megjelent már mind hazánkban mind külföldön (Aubert 2011, Czeglédi 1982, Glinos et al 2010, Gustafson 2002, Gyuricza 2009, Probáld 2012), viszont annál kevesebb cikk foglalkozott a túrázási szokások turisztikai és földrajzi aspektusaival. Jelen kutatás ezt a kevésbé feldolgozott témát szeretné átvilágítani.

Ahogy azt már korábban említettük, érdemes kiemelt figyelmet szentelni ezen igények mérésének fontosságára. Több olyan turisztikai mobilitási forma van melynek számon tartása nehézségekbe ütközik (Michalkó - Rátz 2013). A tanulmányunkban vizsgált egynapos utazások ezek közé tartoznak, sőt, az adataink alapján ez egy egyre inkább divatosabbá váló forma, legalábbis a túrázási céllal tett utazások között. Az egyesület által szervezett túrák, forma tipikus példái az úgynevezett rejtett turizmusnak, azon belül is a láthatatlan turizmusnak, melynek jellemzője az, hogy az utazó kevesebb, mint 24 órát tölt a célterületen (Michalkó 2012). Ez tehát egy rövid turisztikai forma, melynek során a túrázóknak legtöbbször nincs szálláshelyük, és ez az, ami megnehezíti a nyomon követésüket, számontartásukat. A túrázás bár egy igen régi fajtája a turizmusnak, mégis Magyarországon inkább a 2004-es EU-hoz való csatlakozás óta kezd nőni szerepe, mivel azóta tudnak az utazók kényelmetlenség nélkül átkelni a Schengen-i határon (Rátz 2004), mely azelőtt olyan ősi hagyományokat őrző túra-célponttuktól választotta el őket, mint a Magas-Tátra. Természetesen a 2008-as gazdasági válság a turizmus ezen szektorára is negatív hatással volt, de adataink azt mutatják, hogy napjainkban újra kezd közkedveletté válni.

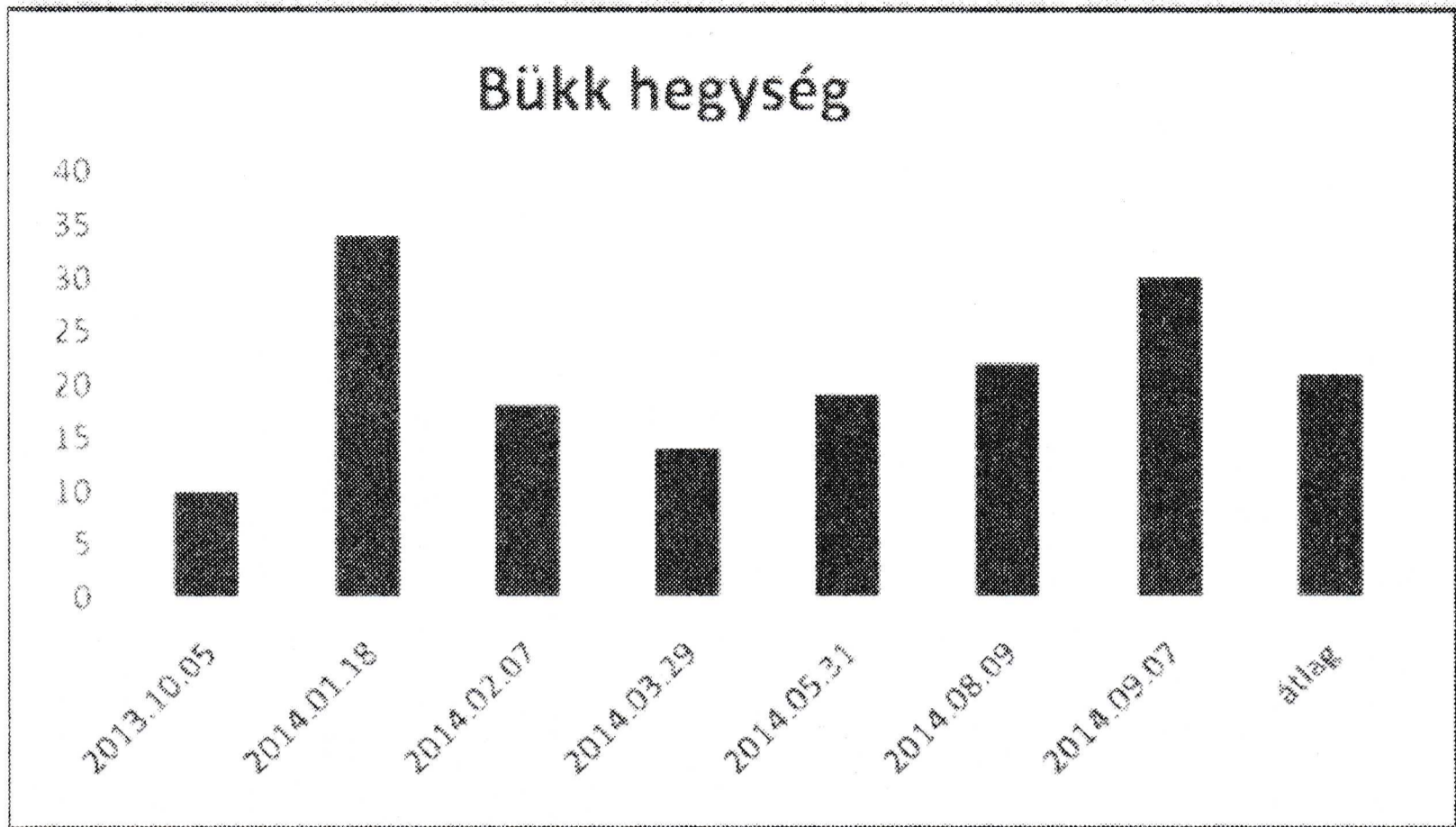
Részvételi adatok

Az egyesület első túráját a 2013 áprilisában a Visegrádi hegységbe szervezte meg, vizsgálatunk utolsó túrája pedig 2014 októberében a Magas-Tátrában lett lebonyolítva. A túrák leggyakoribb célpontjai a Szlovák Paradicsom (11), a Bükk hegység (8), és a Magas Tátra (8) voltak. Ennek oka nagyon egyszerű, ugyanis ezeken az utazásokon volt a legmagasabb a részvételi arány; a Magas-Tátrában átlagosan 39,9, a Szlovák Paradicsomban 25,2, a Bükkben 21 embert kísérték az egyesület túravezetői. A túracélpontokat akár együtt, akár külön vizsgálva egy nem folytonos, de stabil növekedést tapasztalhatunk. Míg 2013-ban a 15-30 fős túrák voltak a jellemzőek, 2014-ben már inkább a 30-40 fős utak voltak többségben, sőt, nem egyszer fordult elő, hogy egy túrára több, mint 60 fő jelentkezett, ami miatt egy busz már nem is volt elég az utazás lebonyolításához (2014 április – Gömör-Tornai karszt – Szádelői völgy; 2014 augusztus – Magas-Tátra – Fehér tavi csúcs, Nagy-Morgás hágó; 2014 október – Magas-Tátra - Kriván, Elülső Szoliszkó). Természetesen volt néhány út alacsonyabb létszámmal is 2014-ben, melynek során az egyesület nehéz (láncos) terepre, magas szintemelkedéssel rendelkező túraútvonalakra vitte a résztvevőit (2014 szeptember – Magas-Tátra - Rysy). Ilyenkor a túravezetők saját és a résztvevők épségének megőrzése érdekében egy maximum 20 fős csoportot vállaltak el. Volt példa olyan esetre is, ahol a szervezés során csak 20 fős buszt sikerült szerezni 40 fős érdeklődői körre, így az utazás két különböző hétvégén, amolyan pótló jelleggel lett lebonyolítva (2014 június – Alacsony Tátra – Gyömbér). A negatívan kiugró értékek emellett gyakran könnyedén magyarázhatóak akár az időjárási körülményekkel, vagy azzal, hogy hó végén az emberek kevesebbet tudnak költeni az ilyen jellegű szolgáltatásokra. Ezek az alacsony értékek így némileg torzítják az idősoros vizsgálatot, de összességében még így is egy stabilan növekvő részvételi számot könyvelhet el az egyesület (2. ábra).

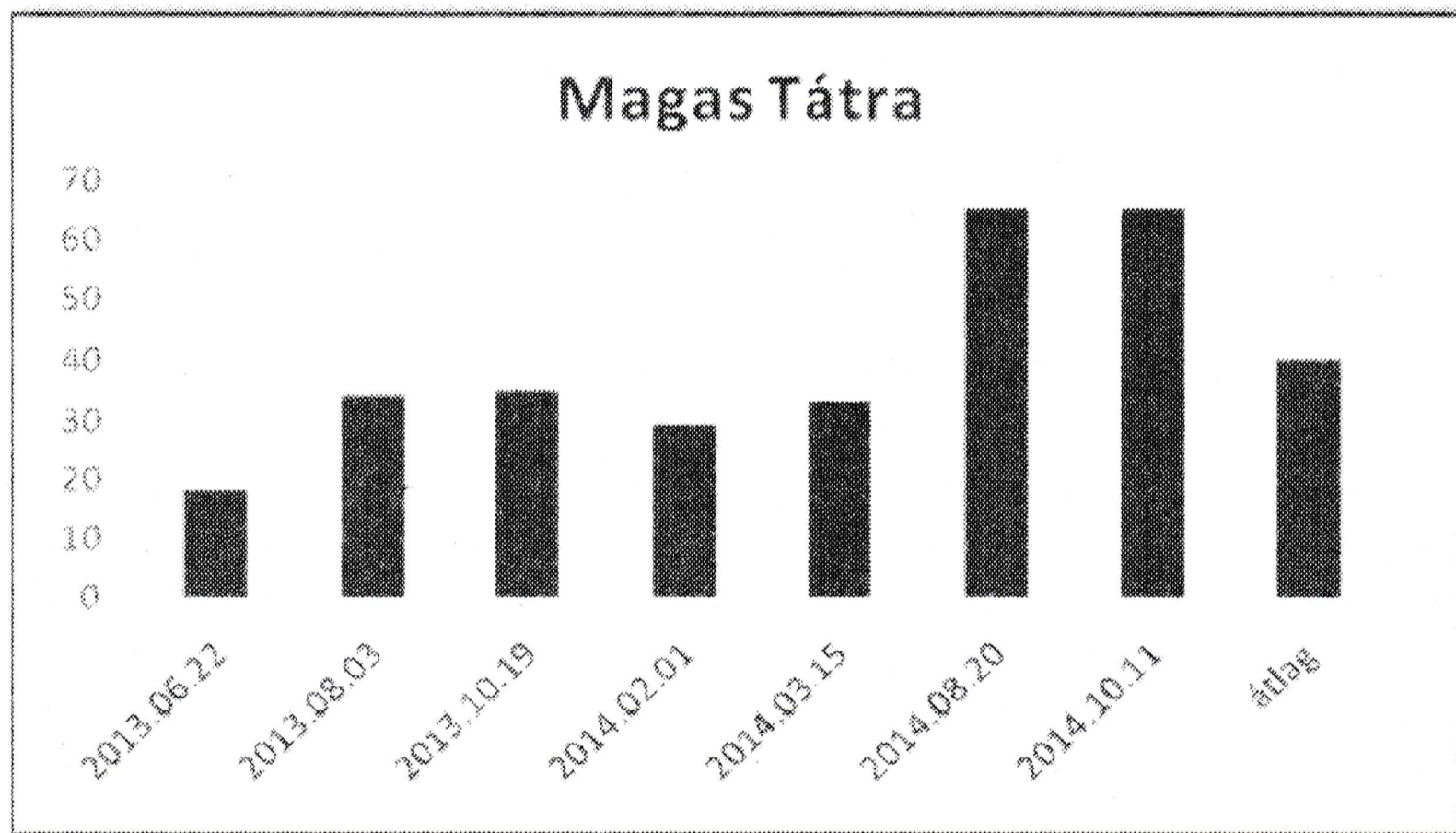

2. ábra: Az egyesület által szervezett túrák részvételi számai azok trendvonalá

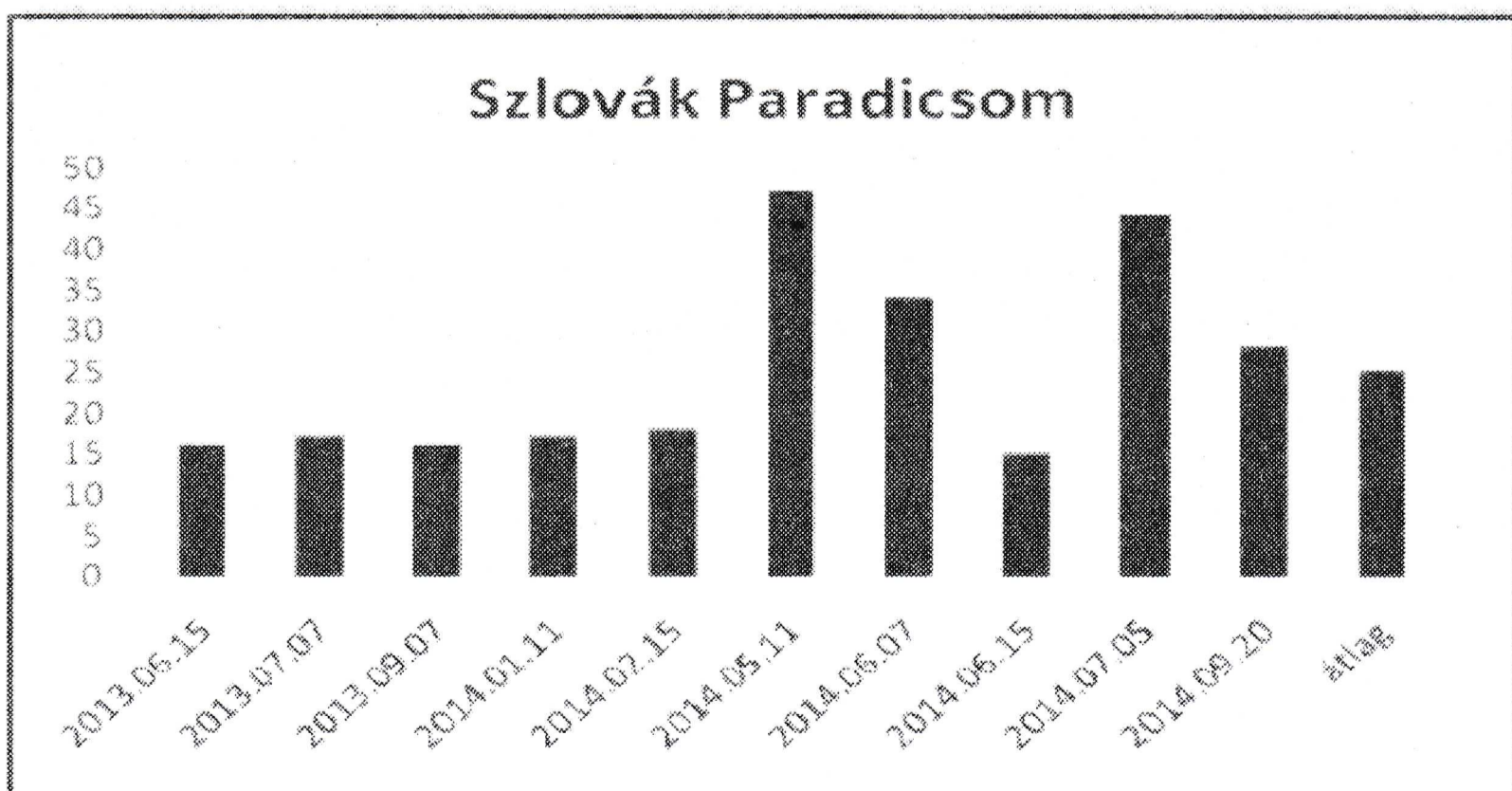
Ha a részvételi adatokat külön-külön megvizsgáljuk a három leggyakoribb túracélpont felé induló utazások esetén, még inkább láthatjuk, hogy a résztvevők száma folyamatosan növekszik. Azért is érdemes külön vizsgálni ezeket az eseteket, mert nehézkes összehasonlítani egy ingyenes Bükki túrát a körülbelül 5.000 Ft-ba kerülő magas-tátrai túrával vagy az esetlegesen 10.000 Ft-nál is nagyobb költségű balkáni, alpesi túrákkal. A Bükk hegység esetében bár van egy két kivétel, javarészt elmondhatjuk, hogy a 2014-es évben stabilan nőttek a részvételi számok (3a. ábra). A Magas-Tátra esetében ez a növekedés már nem csak stabil, de szinte folyamatos is. Azt is láthatjuk, hogy 2014 augusztusában és októberében az egyesület számára rekord mennyiségű résztvevőt, 65-65 embert utaztatott, így elmondhatjuk, hogy a Magas-Tátra a közelmúlt legkedveltebb túracélpontja az észak-magyarországi túrázók számára. A Szlovák Paradicsom esetén nem láthatunk folytonos növekedést, szembevetve azonban, hogy 2014 tavaszától körülbelül kétszerannyi résztvevő vett részt az oda tervezett túrákon, mint az előtt. Megállapíthatjuk tehát, hogy a három leggyakoribb túracélpontot részvételi adatait vizsgálva már trendvonal nélkül is jól látható, hogy mindössze egy év alatt milyen nagymértékben nőtt a túrázás népszerűsége. A kutatás folytatásához érdemes lenne megvizsgálni a hasonló szervezetek adatait. Már az beszédes, hogy az Észak-Magyarországi régióban az utóbbi két évben egyre több hasonló foglalkozási körrel rendelkező egyesületet jegyeztek be.

3a. ábra: Az egyesület által a Bükk hegységbe szervezett túrák részvételi számai

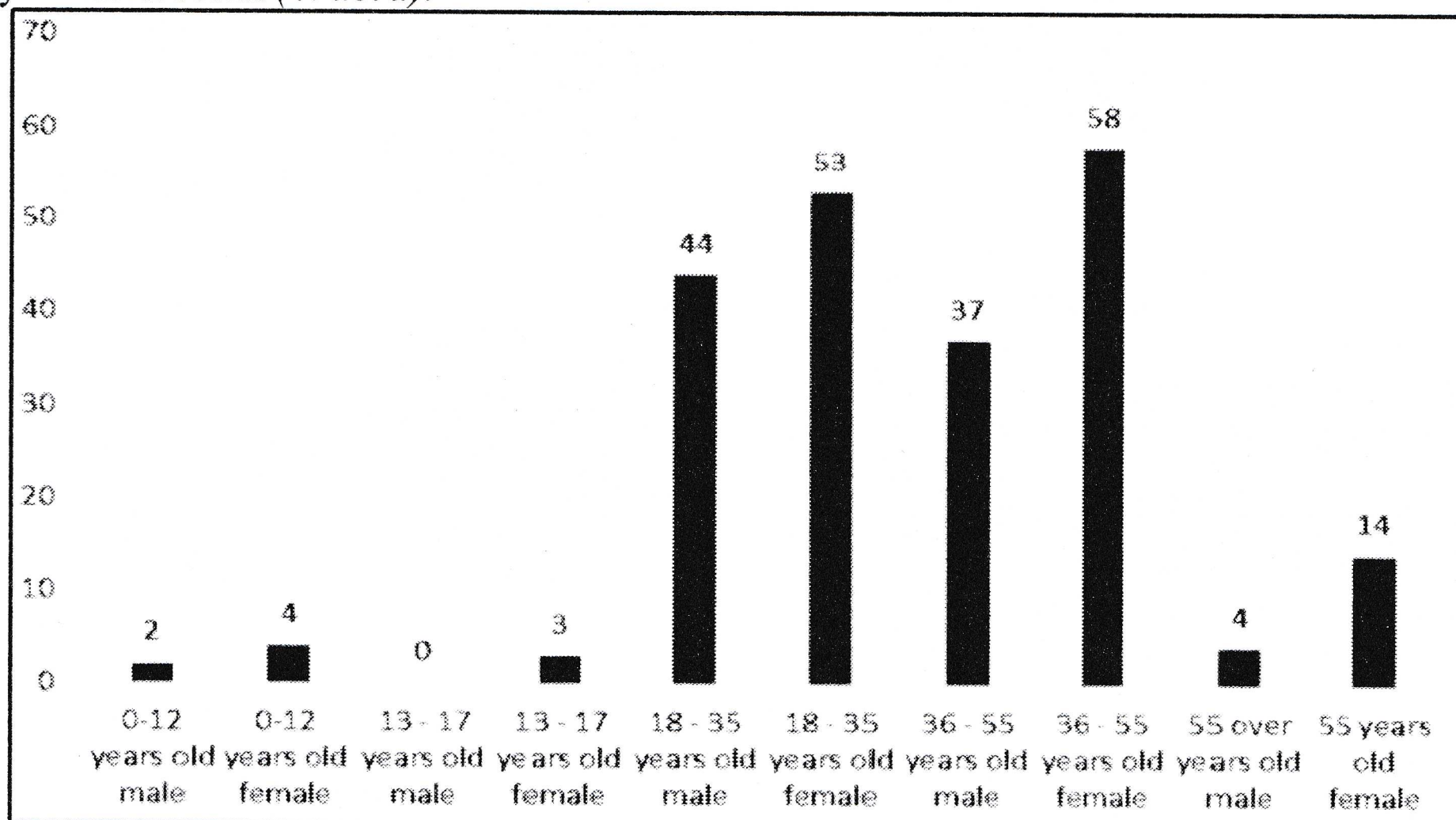

3b. ábra: Az egyesület által a Magas-Tátrába szervezett túrák részvételi számai

3c. ábra: Az egyesület által a Szlovák Paradicsomba szervezett túrák részvételi számai

Legtöbbször az emberek azt gondolják, hogy a túrázás férfias és fiatalos hobbi. Olyan kifejezéseket kötnek ehhez a sporthoz, mint „megküzdeni a természettel” vagy „feszíteni a saját határaidat”. Ennek ellenére az adataink azt mutatják, hogy a túrázás főként a középkorú emberek kedvelt elfoglaltsága, valamint minden egyes korcsoportban magasabb a női, mint a férfi résztvevők száma. Mindenképp pozitív látni azt, hogy az 55 év feletti korosztályt is megmozgatja a túrázás, viszont kifejezetten negatív élményt nyújt a 18 év alattiak szinte teljes hiánya a túrák során (4. ábra).

4. ábra: A nem- és kormegoszlás a túrák során

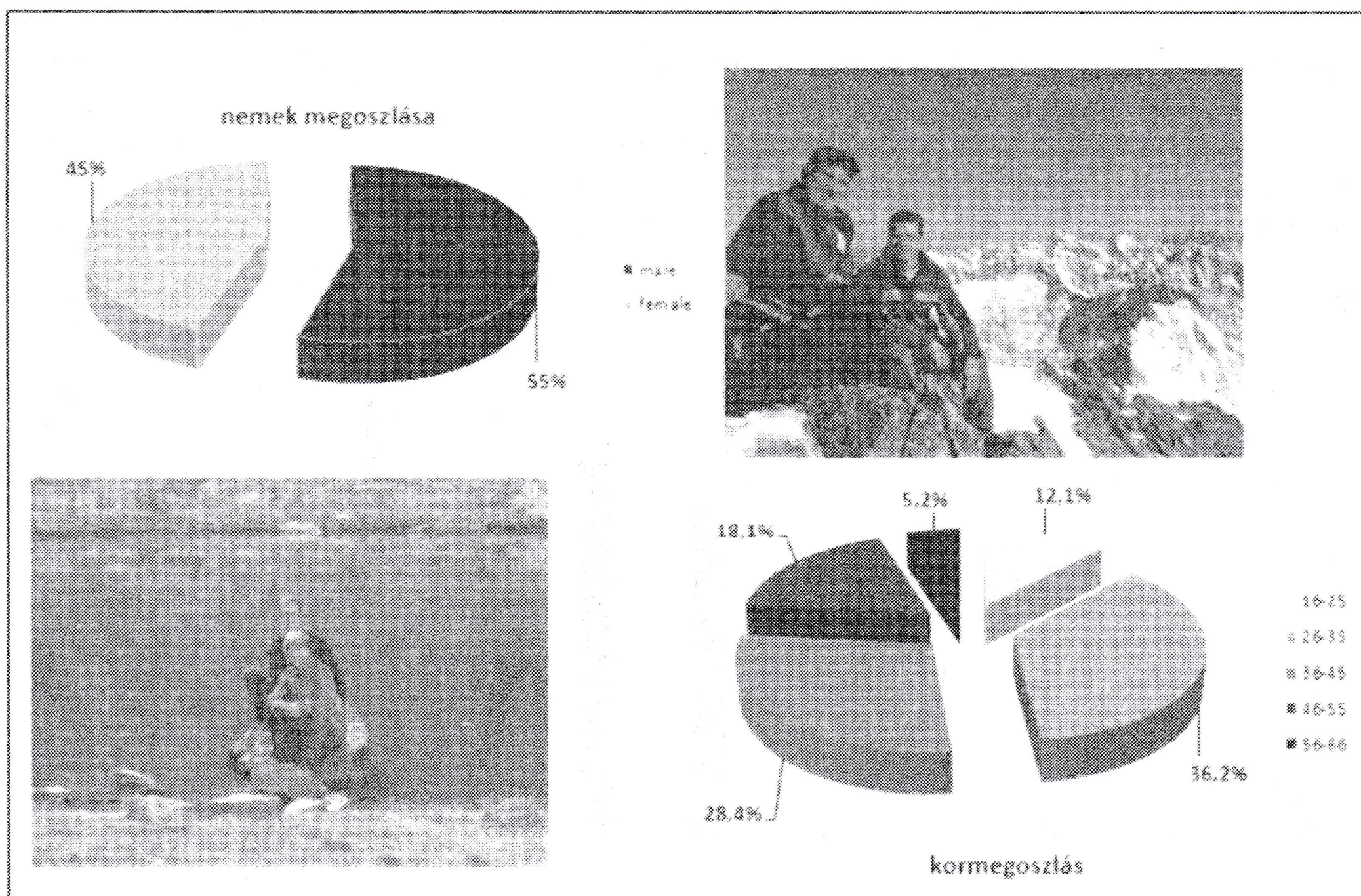
Empirikus vizsgálat

A Hegyre Fel! Természetjáró Egyesület mintegy 1700 fős követői és résztvevői bázisában 2014 augusztusában indítottunk el egy online kérdőívet a túrázók igényeinek felmérése céljából. Kérdéseinkre összesen 120 válasz érkezett. Az adatok kódolás és feldolgozása az SPSS szoftver segítségével történt. A kérdőívben a következő kérdésekre kerestük a választ:

- Hova utazna a legszívesebben túrázni?
- Hány órát utazna maximum egy túra miatt?
- Mekkora összeget áldozna egy túrára?
- Mekkora utat tenni meg egy túra során gyalog?
- Mekkora szintemelkedést tenne meg egy túra során maximum?

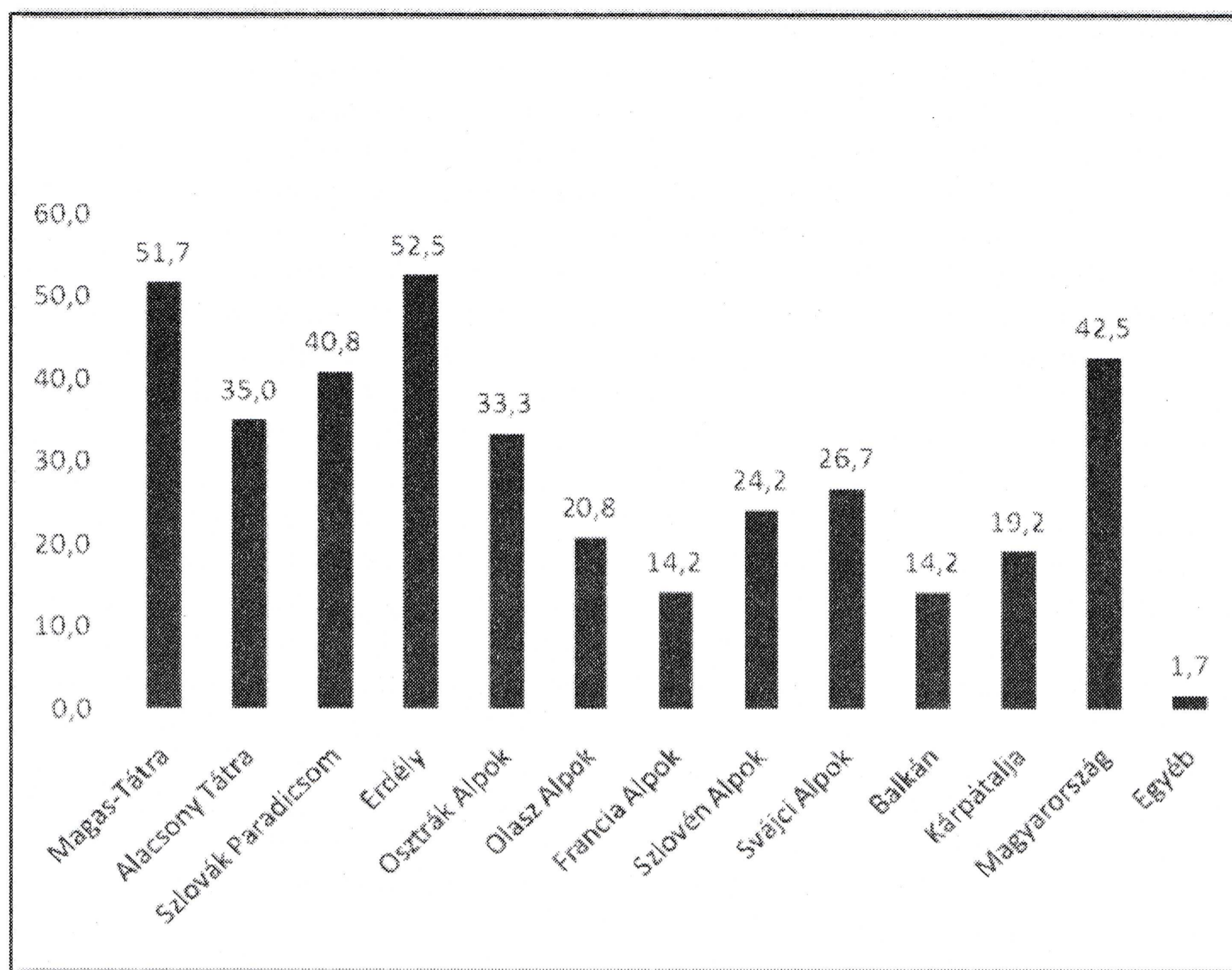
Elsősorban tehát arra voltunk kíváncsiak, hogy hova és milyen jellegű túrákra jelentkeznének szívesen az emberek, illetve melyek azok a tényezők melyek befolyásolják a döntésüket egy túra részvételével kapcsolatban.

A minta reprezentativitását jól mutatja, hogy csakúgy mint a vizsgált populációban, itt is a nők vannak némileg többségben (55%), illetve inkább a középkorúak (36-45-ös és 46-55-ös korosztály) válaszolt kérdéseinkre (5. ábra). Mindemellett a 120 megválaszolt kérdőív a körülbelül 1700 fős vizsgált bázisból szinte pontosan 7%-os válaszadói arányt jelent.

5. ábra: Az online kérdőív nem- és kormegoszlása

Az első és egyik legfontosabb kérdésünk az Észak-magyarországi túrázó populáció felé az volt, melyek azok a helyek, melyeket legszívesebben vennének célba. A választható válaszok közé első sorban olyan területek kerültek, melyek az egyesület túravezetői tapasztalata alapján a résztvevők számára mind anyagilag, mind a turisztikai mobilitási forma szempontjából (egy-, maximum kétnapos tartózkodás) megfelelő, elérhető. A már jól bevált Szlovák Paradicsom, Magas-Tátra, Alacsony Tátra hármas mellé került még Erdély és a Kárpátalja. Azonban kíváncsiak voltunk arra is, hogy a hely közelsége és ez által a túra alacsonyabb anyagi vonzata mennyire jelent vonzó tényezőt az utazó számára, így kerültek a válaszok közé olyan távolabbi célterületek, mint a Balkán vagy az Alpok. Egyrészt a távolsági tényező, másrészt a természetföldrajzi egység mérete miatt az Alpokat több részre bontottuk, így a kérdőívet kitöltők választhattak az osztrák Alpok, az olasz Alpok, francia Alpok, svájci Alpok és szlovén Alpok közül. Mindazonáltal kíváncsiak voltunk arra is, hogy a hazai tájak a külföldiekhez képest mennyire vonzóak a túrázók számára, ugyanis a túravezetői tapasztalatok szerint erre az érdeklődés igen alacsony, kivételt képez a Bükk, mely közelsége és ebből fakadó költséghatékonysága miatt népszerű (a Hegyre Fel! Természetjáró Egyesület által szervezett bükki túrák ingyenesek), így a Magyarországi területek is bekerültek a lehetséges válaszok közé. Természetesen a kérdőívet kitöltőknek volt lehetősége az „egyéb” fül alatt saját javaslatot is tenni túracélpontnak. Több válaszlehetőséget is lehetőség volt megjelölni, örömmel tapasztaltuk, hogy a helyi túrázók rendkívül nyitottak, a válaszadók 34,2%-a öt, vagy több célterületet jelölt meg (6. ábra).

6. ábra: Az érdeklődés százalékos megoszlása az egyes célterületeket tekintve

A megkérdezettek több mint fele válaszolta azt, hogy a Magas-Tátra és az Erdély felé irányuló utazások érdeklik (Magas-Tátra 51,7%; Erdély 52,5%), így kijelenthetjük, hogy a mintákban ezek voltak a legnépszerűbb célpontok. Szintén magas érték jelent meg a Szlovák Paradicsom (40,8%) és a magyarországi területeket összefogó válasz (42,5%) esetén. Ez utóbbit a túravezetői jelentések és beszámolók alapján érdekesnek tartjuk, ugyanis 2014-ben több hazai célpontú túrát is szervezett az egyesület, melyek nagy része érdeklődés hiánya miatt elmaradt. A hazai célpontokból közelsége miatt a Bükk és a Zemplén népszerű volt, azonban az a tapasztalat, hogy a 100km-es távolságot túllépő hazai célpontok már nem vonzóak ebben a körben. Így a mátrai, mecseki, bakonyi kirándulások bár többször is lettek hirdetve, végül rendre elmaradtak. Kivétel ez alól a Visegrádi hegység, ahova kétszer is sikerült 20-30 főt megmozgatni, ebben valószínűleg a híres Rám-szakadék játszott nagy szerepet. A további vizsgálatok szempontjából érdekes lenne a magyarországi célpontokat külön vizsgálni. Talán még inkább érdekes lenne kutatni azt a kérdéskört, hogy amennyiben lehetőség van külföldi túrázási lehetőségekre, milyen mértékben választják azt, a hazai helyszínek hátrányára, azaz a 2004 óta erősödő tátrai és erdélyi túra-turizmus milyen mértékben gyengíti a hazait. Közepes értéket képvisel az Alacsony-Tátra a maga 35%-ával, de ez még mindig azt jelenti, hogy minden harmadik válaszadót érdekli. Ha csak az Alpok különböző egységeire leadott válaszokat nézzük, akkor láthatjuk, hogy nagy valószínűséggel itt is a távolság játssza az egyik legfontosabb szerepet. A legnépszerűbb az legközelebb eső osztrák (33,3%), a legkevésbé pedig a legtávolabb eső francia Alpok (14,2%), míg a köztes területek közepes értéket jelennek meg (Olasz Alpok 20,8%; Szlovén Alpok 24,2%; Svájci Alpok 26,7%). A legalacsonyabb arányt Kárpátalja (19,2%) és a Balkán (14,2%) esetében láthatjuk. Összesen 1,7% volt, aki jelölt meg egyéb lehetőséget, ez összesen két választ jelent, az egyikük a skandináv országokat, a másik pedig Izlandot jelölte meg.

A következő négy kérdés az utazások és a túrák jellegére kérdezett rá, úgy mint:

- Legfeljebb mennyi időt töltene utazással egy túráért?

- Mekkora összeget áldozna utazásra egy túráért?
- Mekkora távolságot tenne meg maximum egy túra során gyalogosan?
- Mekkora szintemelkedést tenne meg maximum egy túra során gyalogosan?

A válaszok alapján egyértelművé vált, hogy az észak-magyarországi túrázók több mint 2/3-át nem érdekli, hogy mennyi időt kell utazással töltenie ahhoz, hogy eljusson a tervezett területre túrázni. A többi válaszlehetőség közül némileg a négy órás utazás emelkedett ki, bár a kétharmados többséghez képest ez is elhanyagolhatónak tűnik. Véleményünk szerint nem véletlen azonban, hogy többen a négy órás választ adták meg maximumnak, nagyjából ennyi utazás szükséges ahhoz, hogy Miskolcra eljussunk a Magas-Tátrát. Az utazás maximális idejére vonatkozó válaszok részletes megoszlása: 0,8% maximum 1 órát, 4,2% maximum 2 órát, 9,2% maximum 3 órát, 10,8% maximum 4 órát, 5,8% maximum 5 órát, 5% maximum 6 órát utazna egy túráért, 64,2% pedig azt jelülte, az utazás idejének hossza nem számít.

A helyzet már nem ilyen tiszta és egyszerű a ráfordított összegre vonatkozó kérdés esetén. Annyi biztosan kiderült, hogy a mintában szereplők szinte teljes egésze hajlandó alsó hangon 5000 Ft-ot rászánni egy túrára való utazásra. Megjegyeznénk, hogy ez megint csak egy Miskolc – Poprád (Magas-Tátra környéke) távolság nagy átlagban vett utazási költsége. A válaszadók közel fele azt válaszolta, hogy akár 10.000 Ft-ot is hajlandó költeni egy túra-útért, viszont csak közel a negyedük nyilatkozott úgy, hogy akár ennél is többet. Összességében tehát elmondható, hogy az észak-magyarországi túrázók számára inkább a költség mintsem az utazás kényelmetlensége szab határt. Az utazásra fordított maximális költségre vonatkozó válaszok részletes megoszlása: 0,8% maximum 2000 Ft-ot, 1,7% maximum 3000 Ft-ot, 0,8% maximum 4000 Ft-ot, 25% maximum 5000 Ft-ot, 43,3% maximum 10000Ft-ot, 28,3% pedig akár ennél is többet költene, hogy elutazzon a kiszemelt túrához.

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy az észak-magyarországi túrázókat milyen jellegű túrák érdeklik, azaz mekkora erőfeszítést szeretnék vagy hajlandóak egy túra során megtenni. Arra a kérdésre, hogy mi az a maximális táv, amit gyalogosan szívesen megtennének a túrázók eléggé megoszló válaszokat kaptunk. Annyit megtudhattunk, hogy leginkább a 20 km-es távot preferálják, és ha már választani kell, ennél inkább többet mennek, mint kevesebbet. A túra során megtett maximális gyalogos távra vonatkozó válaszok részletes megoszlása: 2,5% maximum 10km-et, 7,5% maximum 15km-et, 27,5% maximum 20km-t, 22,5% maximum 25km-t, 18,3% maximum 30 km-t, 21,7% pedig szinte bármekkora távot megtenne.

A szintemelkedést firtató kérdés során szépen kirajzolódik, hogy a túrázók inkább a magas hegységeket preferálják. Majdnem teljes mértékben igaz az a kijelentés, hogy minél magasabb a szintemelkedés annál nagyobb arányban jelölték azt meg. A túra során megtett maximális szintemelkedésre vonatkozó válaszok részletes megoszlása: 1,7% maximum 200m, szintén 1,7% maximum 400m, 7,5% maximum 600m, 15% maximum 800m, 22,5% maximum 1000m, 19,2% maximum 1500m, 32,5% pedig bármekkora szintemelkedést hajlandó megtenni egy túra során.

Összegzés

A tanulmány adataira alapozva kijelenthetjük, hogy az Észak-magyarországi régióban a túrázás egyre közkedveltebb, egyre populárisabb. A helyi túrázók legnépszerűbb turisztikai célpontjai a Szlovák Paradicsom, a Bükk és a Magas-Tátra, ez utóbbi iránt az érdeklődés kiemelkedő. A legutóbb információk alapján a Hegyre Fel! Természetjáró Egyesület által szervezett 2015. januári Magas-tátrai túrára ismét 65 főt visznek, úgy, hogy még ezen felül 7 túljelentkező sajnos nem fért fel a buszokra. A kérdőíves felmérés alapján a már említett három helyszínen kívül az Erdélyi túracélpontok iránt érdeklődnek még kimagasló mértékben a helyi természetjárók. A kérdőívből szintén kiderült, hogy sokkal inkább a pénz, mintsem a kényelmetlenségek szabnak gátat a túráknak, hiszen míg a nagy többség azt jelölte, hogy bármilyen nagyságú utazási időt képes elviselni, addig a válaszadók alig több mint negyede jelölte azt, hogy bármekkora pénzösszeget hajlandó áldozni távolabbi helyek meglátogatására. A korrelációs számításaink is

azt bizonyítják, hogy az utazási távolság és a ráfordított pénzösszeg között nem fedezhetünk fel összefüggést (korrelációs együttható: 0,07), azonban a maximális szintemelkedés és a maximális gyalogos távolság között igen erős kapcsolatot (korrelációs együttható: 0,83) véltünk felfedezni. Ez alapján elmondhatjuk, hogy a kérdőívet megválaszoló túrázók igen körültekintően, saját erőnlétük teljes tudatában válasszák meg célpontjaikat, átgondoltan válaszolták meg kérdéseinket. A válaszok többsége alapján leginkább 20-25km-es, 1000-1300m-es szintemelkedéssel rendelkező túrákat kedvelik leginkább az emberek. Úgy gondoljuk, hogy a túrázás egy még inkább érdekelt turisztikai tevékenységgé válhat a közeljövőben, amennyiben a gazdasági körülmények javulnak vagy kedvezőbb, olcsóbb kirándulások, átgondolt, az igényeknek leginkább megfelelő utazások jelennek majd meg szervezett keretek között.

Irodalom

- AUBERT A. (2011): A turizmus trendek és térszerkezet Magyarországon. PTE – TTK Publikon Kiadó, Pécs
- CZEGLÉDI J. (1982): *Korunk turizmusa*. Panoráma Kiadó, Budapest
- GLINOS I. – BAETEN R. – HELBLE M. – MAARSE H. (2010): A typology of cross-border patient mobility. *Health & Place*. 16. 6. pp. 1145-1155.
- GUSTAFSON P. (2012): Tourism and seasonal retirement migration. *Annals of Tourism Research*. 29. 4. pp. 899-918.
- GYURICZA L. (2009): A turizmus nemzetközi földrajza. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs
- MICHALKÓ G. - RÁTZ T. (2013): *Rejtett dimenziók a Kárpát-medence turizmusában*. In: Kárpát-medence: természet, társadalom, gazdaság. Bocskai István Gimnázium Nyíregyházi Főiskola Turizmus és Földrajztudományi Intézete, Nyíregyháza; Szerencs, pp. 463-476.
- MICHALKÓ G. (2012): Turizmus a Kárpát –medencében. In: Dövényi Z. (szerk.) A Kárpát-medence földrajza. Akadémiai kiadó, Budapest. pp. 695-712.
- PROBÁLD Á. (2012): A statisztikai adatgyűjtés – a múlt és a jelen turizmusának információi. In: Michalkó G. (szerk.) Turizmológia: elméleti alapok. Akadémiai Kiadó, Budapest. pp. 172-175.
- RÁTZ T. (2004): European tourism. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár